

פ ר ו ט ו ק ו ל
 ישיבה ל/שלד של הממשלה
 יום א', ט"ז בחשוון תשל"ד - 11.11.73
 (בשעה 12.00)

נכחו השרים: י. אלון - יו"ר, י. אלמוגי, י. בורג, ח. גבתי, י. גלילי, מ. דיין, ש. הלל, ז. ורהפטיג, מ. חזני, ג. פלד, מ. קול, ו. שם-טוב, ז. שרף.

בעדרו השרים: ג. מאיר (בחול"ל), א. אבן (בחול"ל), ח. בר-לב, פ. ספיר, ש. פרס.

- רב אלוף ד. אלעזר - ראש המטה הכללי של צה"ל (מאמצע סעיף 101 עד סוף סעיף 102)
- מ. ארנון - מזכיר הממשלה
- סא"ל א. בראון - לשכת שר הבטחון
- תא"ל י. ליאור - מזכיר צבאי לראש הממשלה (מאמצע סעיף 101)
- סא"ל א. שלו - לשכת הרמטכ"ל (מאמצע סעיף 101 עד סוף 102)
- מ. שמגר - היועץ המשפטי לממשלה

2 עמ'	101	ש א ל ה	סדר היום:
16 עמ'	102	הקירתם ובדיקתם של נושאי המלחמה	
	103	תיקון להצעת חוק אגרות מדינת ישראל (מלווח הפיתוח והשיקום), תשל"ד-1973	
25 עמ'	104	בסיעות שרים	
26 עמ'	105	מכירת נשק	
27 עמ'	206	ש א ל ה	
29 עמ'			

יעקב פימון

רשם:

102. חקירתם ובדיקתם של נושאי המלחמה

היו"ר סגן רה"מ י. אלון: אנקש להודיע לממשלה הודעה בשם ראש הממשלה, ואחרי כן תהיינה עוד שתי הודעות. בתבקשתי על ידי ראש הממשלה להודיעכם, כי בדעתה להביא לדיון בממשלה בהקדם את ענין חקירתם ובדיקתם של נושאים הקשורים למלחמה, הראויים לבדיקה. הממשלה תדון בענין עם שובה של ראש הממשלה

מחוץ לארץ.

כאן עלי להוסיף שכבר בהופעותיה המוקדמות של ראש הממשלה בצבור, אם איני טועה גם מעל במת הכנסת, היא אמרה שוודאי ישנם נושאים הטעונים חקירה ובדיקה. איני מצטט בדיוק את דבריה כפי שנאמרו, אבל אני מוסר את רוח הדברים שנאמרו על ידה. והיא הוסיפה שאין השעה יפה לעשות את החקירה והבדיקה של הנושאים האלה בשעת הקרבות. בעשה זאת בבוא העת.

איני יכול להתנבא או לבחש אם באמת יסכימו המצרים לחתום היום על הסדר הפסקת האש, אבל נקבעה פגישה, והאלוף יריב נמצא כבר בדרך למקום המפגש, ואני כולי תקוה כי ההסכם ייחתם, אם כי אני קורא על אזהרות מצריות שונות.

האלוף יריב יבקש הבהרות ?

תשר ש. הלל:

הוא לא יבקש הבהרות. יתכן שהמצרים יבקשו הבהרות. אם יתחילו בהבהרות, הענין יתפוצץ.

סגן רה"מ י. אלון:

היו"ר סגן רה"מ י. אלון:

לפי ההוראה שנתנה ראש הממשלה לאלוף יריב אין הוא צריך לבקש הבהרות ומלחמות וצרות שעוד צפויות לנו. כל אלה יתעוררו תוך כדי המשא ומתן על הביצוע של ששת הסעיפים. אבל לנו היה ענין מיוחד שלא יתלו בצוארנו אחריות כל שהיא אם בדחה את החתימה. העולם כולו מצפה לחתימה הזאת. האלוף יריב יעשה כמיטב יכולתו. אנחנו במצאים בתקופה של רגיעה יחסית, אבל אסור לנו להשלות את עצמנו. בכל אופן ראש הממשלה הגיעה לדעה שצריך לבקש באמצעים להבאת הנושא על ידה לממשלה.

הרמטכ"ל ביקש להביא לממשלה הודעה שלו.

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר צה"ל יחל בהתאם למקובל בעריכת תחקירים וסיכומים של פעילות צה"ל במלחמה. התחקירים יקיפו את כל יחידות צה"ל וחילותיו וייתחסו להכנות למלחמה, כוננות הצנא, מהלכי הקרב ותורות הלחימה. מטרת התחקירים לקבוע עובדות, ולאפשר הפקת לקחים והסקת מסקנות ארגוניות ותורתיות. זוהי ההודעה שבקשתי להודיע, ואפרט במקצה מה פירוש התחקירים והסיכומים.

(א) יש שיטה מקובלת שצה"ל עושה בדרך כלל

בכל פעילות מבצעית שעשה תחקירים וסיכומים כאלה, וזה אחרי כל המלחמות. אחרי כל המלחמות היה לנו שפע של לקחים בכל התחומים שציינתי, הן בתחומי הכוננות והכושר והן בתחומי תורות הלחימה ומהלכי הקרב. יש נושאים שהם קצרים יותר ויש נושאים שהם ארוכים יותר. יש עובדות

שאפשר ללמוד אותן במהירות, יש דברים שעליהם עושים מחקרים, בעיקר בנושאים תורתיים. מה שאנחנו מתכוונים הוא להתרכז, ובמיוחד להסיק מסקנות ככל האפשר בהקדם, וזה בניחוח כל מה שהיה לפני המלחמה, כלומר ההתראה, הידיעות וההערכות, אם כי אני מדבר כאן אך ורק על החלק הצנאי. באשר קבלת החלטות היא לא רק פונקציה צנאית אלא גם פונקציה צנאית מדינית, ואנחנו

ל/שלד - 11.11.73

סודי ביותר

.18.

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר:

בעסוק בתחום זה רק בחלק הצנאי.

(ב) באשור לכוננות הצנא מבהיבת פקודת המטכ"ל -

הוכנס הצנא לכוננות הנקראת "מצב ג'". מאז שאני רמטכ"ל, זו הפעם הראשונה שהצנא נכנס לכוננות מצב ג', וזוהי כוננות גבוהה מאד.

מתי זה היה ?

השר נ. שם-שוב:

ביום ששי בערב יום הכפורים.

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר:

כמה סוגי כוננות ישנם ?

השר ז. ורהפטיג:

ישנה כוננות רגילה, יש מצב א', יש מצב ב',

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר:

יש מצב ג'. מצב ג' זוהי הכוננות העליונה

של הצנא הסדיר. מצב כוננות ג' פירושו שכל חייל הנמצא באותו הזמן בשירות פעיל חייב להימצא במקום בתפקיד ובכוננות ללא יוצא מן הכלל. זהו ביטול מוחלט של כל החופשות. במצב כוננות ג' הופנתה אלי בקשה ביחס להקלה אחת: יש לבו מפקדות עורפיות ששם אין לכל אחד מקום מגורים, למפקדות אלה ניתנה הקלה אחת, לתת לאנשים לישון בבית אולם עליהם לשוב לעמדה בשבת בבוקר.

באיזו שעה זה היה ?

השר מ. קול:

לא רשומה לי פה השעה.

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר:

כתוצאה ממצב כוננות זה גם נערכו היחידות באופן לא שגרתי. כמו למשל בית הספר לשריון עם כל הקורסים שלו נשלח לסיני. חטיבה 7 עלתה על רמת הגולן. וגם קורסים אחרים נשלחו לקוים וניתגו הוראות בהתאם לכך. אני יודע שהיו גם הוראות שהוצאו לפיקודים למרות שגם אני שומע הרבה ספורים, איני יודע תיזם איזה ליקויים וכמה ליקויים היו. אני משער שהיו ליקויים. על חלק מהליקויים אני יודע.

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר:

אני משער שהיו ליקויים, אבל אינני יודע את החיקף שלהם. אינני יכול לומר בוודאות על מה שקרא קודם שר הבטחון ממאמרו של בר-לב, אם זה ככה היה. אבל לומר שהצבא הסדיר לא היה בכוננות, אין זאת אמת.

היו"ר סגן רה"מ י. אלון איך הצנזורת העבירה דבר כזה ?

השר מ. דיין: זה לא היה מאמר אלא ראיון. אילו בר-לב היה

כאן, יתכן שהיה אומר, את זאת לא אמרתי,

אבל המראיין שם את הדברים האלה בפיו.

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר: מה שצריך לחקור בעניין הכוננות היא קביעת

עובדות רבות. אני מנצל את ההסבר הזה

כדי לומר כמה דברים נוספים. אני יודע שגם אתם חיים מתוך הצפת סמועות ומחדלים. אבל עד שתהיה לנו אפשרות לומר דברים לאחר הבדיקה אני רוצה לומר כמה הערכות שחשוב כי תדעו אותן.

(א) צריך לזכור שהכוננות הזאת היתה כוננות

של צבא, שלא חי כמו לפני מלחמת ששת הימים בהמתנה ובצפייה למלחמה.

וגם כאשר המטכ"ל החליט שאמנם כן הולכת להיות עכשיו מלחמה, הרי התחושה במלוא הרצינות לא ירדה עד אחרון החיילים, והיו וודאי חיילים שתתייחסו לכוננות הזאת כמו להרבה כוננויות אחרות: אם כן עוד הפעם החליטו לעשות לנו כוננות ! יכול להיות שכתוצאה מזה פה ושם לא היתה התייחסות די רצינית.

(ב) בשבת בשעה ארבע בבוקר

את הידיעה הזאת העבירו למפקדים.

אני יודע מפיו של מפקד חטיבה בתעלה, שהוא נשאר בחיים עד היום וכמשך המלחמה לחם באופן בלתי רגיל, באופן יוצא דופן והוא השמיד אישית טנקים מצריים עד אין סוף. שאלתי אותו: מה ידעת ערב המלחמה ? הוא הודיע לי שהוא קיבל התראה ביום חמשי בערב. היה לו נוהל קרב ביום ששי. הוריד

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר:

פקודות למפקדים. בשנת בנוקר אמרו לנו: המלחמה תתחיל בשעה שש בערב. ואז הוא אומר: הערכתי כך שאהיה בתנועה לעמדות בין השעות 2-4, כי לא רציתי להכנס לעמדות מוקדם מדי. כאשר הייתי בתנועה לעמדות, התחילה המלחמה; לא הייתי עדיין אז בעמדות ובטעמי לעמדות. הדברים ייבדקו. יש אינדיקציה מסויימת שהיו הרבה צרופי דברים, ולא בחכמה כולם היו מחוללים. זה מה שאנחנו מתכוונים לחקור.

(ג) גיהול המלחמה. ברגע שהתחילה המלחמה, היא

התנהלה במיטב יכולתנו בכל הדוגיט. גיהלו אותה לפעמים למטה בצורה מזהירה, גיהלו אותה ^{כל} למפקדים, כולל הרמטכ"ל. לי יש הרגשה, שוודאי צריך יהיה למוכיח אותה, שהמלחמה התנהלה באופן הטוב ביותר כפי שאפשר היה בנסבות הפתיחה שלה. אני חייב לציין שכל העתונות המקצועית והבלתי מקצועית הזרה רואה בזה הצלחה צבאית מזהירה - פחות מזה כלי התקשורת שלנו.

אבל כמובן שיטנם והיו תוך כדי המלחמה הרבה

חלוקי דעות מקצועיים, שאמנם נצטרך לסכם אותם.

לא השבתי קודם לשאלתו של השר קול, כי

אני חושב שנוכל להשיב תשובות מוטמכות לאחר שבעשה סיכומים מקצועיים בין המפקדים. התשובה שלי כיום היא כמובן מובנת מאליה: אני אחראי לכל "המחוללים" שאותם מציין האלוף שרון לגבי בחירת עיתוי הצליחה. אבל השאלה היתה: מתי לא לצלות? אני סבור שלא רק שלא היו שגיאות בעבין זה, אלא שכל ההצעות האחרות המתגלות לאחר המעשה היו גרועות ביותר. זאת היתה דעתי. כמובן אני סובייקטיבי וצריך יהיה לבדוק את זה בסיכומים, אולם רק כדי לתת אילוסטרציה למה אני מתכוון אוסיף: אותה אוגדה של ברן שלדבריו של האלוף שרון יכלה לצלוח מוקדם יותר - וזה נכון שהיא יכלה לצלוח מוקדם יותר - אותה אוגדה של ברן השמידה חטיבת

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר:

טנקים שתקפה את ראש הגשר מדרום ודיוויזיה 21 שתקפה את ראש הגשר מצפון. ואבי מודה לאלהים שהיא היתה שם ולא בצליחה, כי אילו היתה בצליחה ראש הגשר לא היה קיים לפי דעתי. וודאי כל מה שאבי אומר זהו סובייקטיבי, בדיוק כפי שסובייקטיביים דבריו של האלוף שרון. וצריך יהיה עוד לעשות על כך סיכומים מקצועיים. וזהו אחד הדברים שאנחנו מתחילים לעשות עכשיו, והסיכומים המקצועיים נעשים בכל הדרגים השונים, עד הפיקוד.

(ד) התחום האחרון הוא התחום התורתי. בתחום התורתי יש הרבה מאוד דברים שצריך לנתח אותם וללמוד מהם. קודם כל אין קרב אחד בוודו מכל הנעשה בכל המלחמות, המתנהל בדיוק כפי שאתה מתכנן אותו. וודאי וודאי שאין מלחמה מתנהלת כפי שאתה חוזה אותה מראש. אבל יש תפיסה כוללת של מלחמה ויש טעות ביחס לראייה מלחמתית. להכין קו מאז'ינו מול מלחמה של "בליצקריג"

גרמני זוהי טעות בהבנת המלחמה העתידה. אנחנו התכווננו למלחמה הזאת. אני סבור שהתכווננו למלחמה הזאת. אין זאת אומרת שראינו וחזינו את הכל. יש לנו הרבה לקחים להפיק. אולם לא היה אף סוג של נשק שהתגלה במלחמה הזאת ולא ידענו עליו קודם. לא היו שיטות לחימה מצריות שלא ידענו עליהן. ההתקפות וסוגי ההתקפות שהם ביצעו היו דומים ביותר למה שידענו. הכמות הגדולה, שהיתה ידועה, הופיעה כאיכות מעל המשוער, בעוצמה וביעילות בשלבים הראשונים. אני סבור שכולנו ראינו צבא הלוחם טוב יותר מאשר הערכנו ושיערנו, אם כי לא באופן קריטי; הראיה לכך המשיך הקרבות והתוצאות הסופיות. אבל יש לנו הרבה לקחים תורתיים שנצטרך להפיק אותם.

השר מ. קול: גם טילי הכתף היו ידועים ?

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר: גם טילי הכתף היו ידועים וגם טילי הנ.ט.

בתקלבו בהם בתקריות קודמות. בתקלבו בהם

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר

במלחמת ההתשה שאז נפגעו טנקים על ידי טילים כאלה. בפגשנו בהם גם ברמה הסורית.

גם חשבנו על פתרונות נגד טילים כאלה, כמו

תחמושת קניסטר עם חצים, שטנק יורה נגד חיל רגלים. בקשנו תחמושת כזו מארצות הברית, ולא יכולנו לקבלה לפני המלחמה. תוך כדי המלחמה קבלנו תחמושת כזו בכמות קטנה.

יש עוד כמה רעיונות על דברים שיכולנו לעשות

ולא עשינו. יש פה הרבה דברים למחקר תורתי ולהסקת מסקנות. את

התחקירים בכל התחומים האלה נעשה בשיטות המקובלות של החקירים ודירוחים בכל החילות לכל הדרגים, בצנור הפיקוד ובאגפי המטכ"ל, גם על ידי כבסיים

של מפקדים בדרגים שונים. נתחיל לגבש את החומר, ונתחיל לעבוד על זה באופן מידי. בעיקר בדברים הקריטיים שנתדל להגיע למסקנות ככל האפשר

מוקדם יותר, נפיקר בדברים כאלה שאנחנו צריכים למקרה של כוננות

למקרה שהתחדש האש. יש הרבה דברים שאפשר לחדש מיד. אבל איני

יכול להתחייב היום על עיתוי כל הדברים. הדבר תלוי גם במצב וגם בכוננות וגם מילוי תפקידים כפי שהמצב היום מחייב למלא.

לאחרונה אני רוצה לומר: בקשתי מאת שר

הבטחון ומאת ראש הממשלה שנוכל להתחיל בתחקירים ובסיכומים האלה, לא

כתחליף כל שהוא לחקירה שהממשלה תחליט עליה אלא כצורך פנימי של

צה"ל, לקביעת העובדות לעצמנו, שאנחנו נדע אותן ושנסיק מהן מסקנות

ארגוניות ותורתיות, כדי שבארגון את צה"ל מהר ככל האפשר.

הרמטכ"ל הביא בפני הצעתו לעריכת התחקירים,

השר מ. דיין

החיוניים לדעתו להפקת לקחים תורתיים וארגוניים

מידיים. נועצתי בענין עם היועץ המשפטי לממשלה, אשר הודיעני כי ביצוע

התחקירים האמורים הוא במסגרת סמכותו של הרמטכ"ל. היועץ המשפטי ציין

כי אין בתחקירים כמובן כדי לפגוע או לגרוע בצורה כלשהי מכל חקירה

אשר הממשלה תחליט עליה, כפי שמטרה ראש הממשלה.

היו"ר סגן רה"מ י. אלרון: כפי שמסרתי בשם ראש הממשלה.

אני רוצה להדגיש שהדיון ייערך בהקדם בהסתתפות

ראש הממשלה. מבקש מהמזכיר לפרסם את הדבר היום, כדי שהצבור יידע

שנגשנו לעגין שהובטח מזמן - במישור הצבאי כפי שהמטכ"ל כבר מתחיל

לעשות, ובמישור המדיני כאשר הממשלה תסכם לאחר שראש הממשלה תחזור לארץ.

אני מבקש לא להכנס עכשיו לדיון ולא לשאול

שאלות טובסטטיביות המחייבות בדיקה או תחקיר. אבל אם יש שאלות

לגבי הטכניקה המיידית - נבקשה.

השר מ. קול: אני רוצה לשאול שאלות, ואני רוצה שיוכנו

תשובות לשאלות האלה.

השר מ. דיין: אני רוצה לרשום שאני הלכתי.

היו"ר סגן רה"מ י. אלרון: אל תלך.

השר מ. דיין: השר קול אומר שהוא רוצה לשאול שאלות והוא

רוצה שיוכנו להן תשובות. דובר עם ראש הממשלה

שהיום תתכנס ישיבת ממשלה רק כדי לקרוא בה את ההודעות שהוכנו בכתב.

המטכ"ל הוסיף דברי הסבר לדברים שבכתב. הדבר הוא עדין מכל הצדדים.

אמרתי: את הודעתי אקרא מלה מלה כפי שכתוב מבלי להוסיף אף תג. איני

מתנגד לכך שהממשלה תיכנס לדיון, כדי להכין תשובות שמחר כבר יהיו

בעתונות. ניסחו שאני אגמור את דברי בהצבת הנקודה לאחר הדברים שאקרא

מן הכתב. גם אני יודע לדבר. או כך או כך.

השר ז. שרף: אני מניח שנימים הקרובים ביותר יהיה לנו

דיון.

היו"ר סגן רה"מ י. אלרון: בהסתתפות ראש הממשלה.

השר ז. שרף: אני מציע שכל שר המעוניין שיכינו לו חומר

לדיון שיהיה, יגש את השאלה שלו למזכיר

הממשלה.

סלה לי עד מאד אדוני היושב ראש.

השר י. בורג:

היו"ר סגן רה"מ י. אלון: לא אסכים שיצמידו עכשיו שאלות החורגות מתחום הטכניקה של עבודת התחקיר ושידרשו כי ישיבו עליהן היום או מחר.

את זאת אני מקבל.

השר י. בורג:

השר מ. קול: אני רוצה לשאול שאלה לסדר. כל הכבוד לראש הממשלה, לשר הבטחון ולך. אבל הממשלה היא סוברנית. אתם יכולים לקבוע סדר, איך לשאול ומה לעשות כאן, עד היכן לקרוא הודעות, אבל אני איני חייב בסדר הזה. אני יכול לבסח שאלות ולבקש תשובות עליהן. איני מתכוון לגבי הצד הצבאי של העניין. אבל אני רוצה לשאול שאלות לגבי דברים המעיקים עלי כעל שר בממשלה. זה אינו בוגע לכל מה שאמר הרמטכ"ל. אבל אני שר בממשלה הנושא באחריות בממשלה הזאת. והנה קרה איזה דבר בסיום הקדנציה של הממשלה הזאת. פרצה מלחמה, ומלחמה קשה מאד. ורק ביום הכפורים בשעה שתיים עשרה נודע לי שאולי תהיה מלחמה. אבל היה מידע עשרה ימים קודם לכן. מדוע לא זומנה הממשלה? מדוע לא ידענו כבר קודם לכן על כך בממשלה? זה אינו קשור עם שר הבטחון.

היו"ר סגן רה"מ י. אלון: אבל זהו אחד הנושאים שעליהם גדון לכשתחזור ראש הממשלה.

אבל אני מסכים עם השר קול שהממשלה היא סוברנית ואני מוכן להעמיד זאת להצבעה.

השר י. בורג: עושים *frame work*. בשעה שהרמטכ"ל

קרא את הדברים, לא תפסתי את הכל. אני רוצה לשאול רק זאת: האם בתוך הנקודות של התחקיר ייכלל גם עניין המידע וההערכה *information and assessment* ?

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר: דברתי על ההערכה בתחום הצבאי.

השר ז. ורהפטיג:

האם אני צריך להבין את הודעת ראש הממשלה
 כך, שתהיה ישיבת ממשלה, שתתכנס לענין זה

ושבאותה ישיבה יוחלט מי יהיה הגוף שיעשה את הבירור בשם הממשלה.

היו"ר סגן רה"מ י. אלון: ^{בהקדם} אני משער לעצמי שראש הממשלה תביא לישיבה,

שתעסוק בנושא, הצעות על דרכי הבדיקה והחקירה

בצטייד בסבלנות. היא תחזור מחר בערב. התאפקנו עד עכשיו, נתאפק עוד מספר
 ימים. הנושא ראוי לישיבה בנוכחותה של ראש הממשלה. על השאלה שהצליח להשמיע
 בקריאת ביניים שר התיירות, אין מי שיענה אלא ראש הממשלה.

השר מ. קול: זוהי רק השאלה הראשונה שלי.

היו"ר סגן רה"מ י. אלון: אני בטוח שלכולם יש שאלות.

השר ו. שם-טוב: איבך היחיד שיש לו שאלות.

נאלצתי לצאת באמצע הישיבה, ואולי באמר כאן

מה שאני רוצה לומר, אני מציע שגם ההודעה שקראת בשם הממשלה תפורסם.

היו"ר סגן רה"מ י. אלון: כן, ההודעה מיועדת לפרסום. תיאמתי את הנוסח

עם היועץ המשפטי, כדי שלא נעשה שגיאות.

מ ח ל י ט י ם : הממשלה רושמת לפנייה את ההודעות הנ"ל של ממלא מקום ראש
 הממשלה, של הרמטכ"ל ושל שר הבטחון.